

Koronawirus a branża gospodarki odpadami

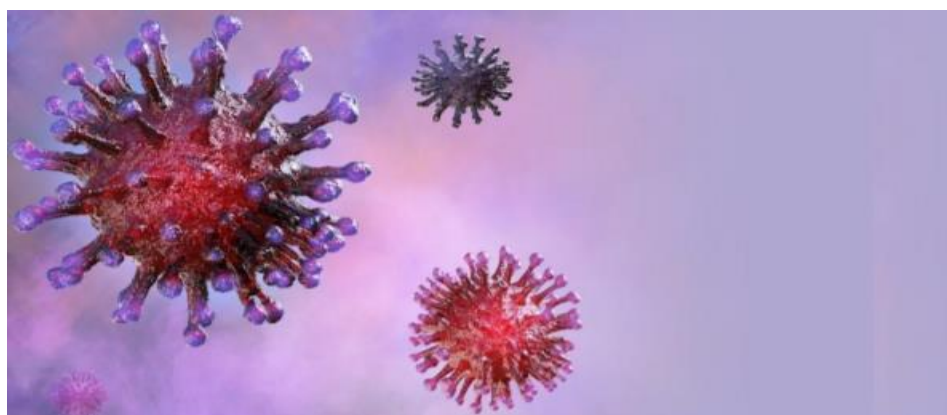

Brysiewicz & Wspólnicy

RADCOWIE PRAWNI

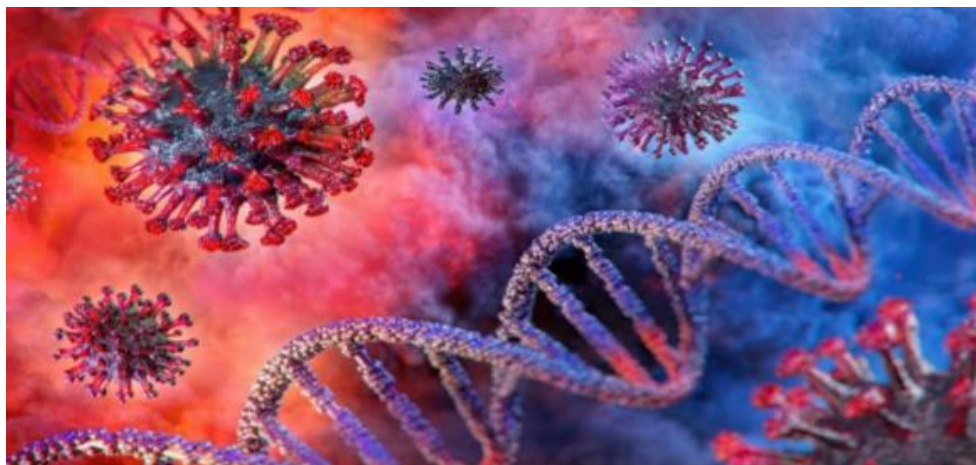
Gospodarka odpadami – wyzwania w obliczu epidemii

Epidemia koronawirusa wpływa na branżę gospodarki odpadami na kilku płaszczyznach. Bez wątplenia zakłady działające na rynku odpadowym będą musiały się zmierzyć z problemami, które w mniejszym lub większym stopniu dotkną praktycznie wszystkich przedsiębiorców w obliczu kryzysu, m.in. ograniczoną dostępnością personelu, utrudnieniami w transporcie, wstrzymaniem inwestycji, zakłóceniami w dokonywaniu rozliczeń finansowych. Jednocześnie, rynek „odpadowy” jest w szczególności narażony na dodatkowe wyzwania takie jak m.in. bezpieczne odbieranie i unieszkodliwianie odpadów wytwarzanych w związku z przeciwdziałaniem COVID-19, zabezpieczenie bieżącego odbioru odpadów komunalnych czy też zagwarantowanie czystości i porządku. Ponadto, na wyspecjalizowanych w tej branży przedsiębiorców nałożone są surowe wymogi prawne dotyczące przebiegu całego procesu gospodarowania odpadami, w tym ich odbioru, transportu, składowania, sortowania i przetwarzania, niejednokrotnie znacznie różniące się w zależności od rodzaju odpadów. W ostatnim czasie coraz surowsze normy dotyczą również procedur związanych z selekcjonowaniem śmieci i ich recyklingiem. Także sama specyfika branży, w której należy zachować szczególnie rygorystyczne wymogi bezpieczeństwa i higieny pracowników, prowadzi do intensyfikacji zarówno charakteru, jak i liczby wyzwań, z którymi muszą się dzisiaj zmierzyć przedsiębiorstwa związane z gospodarką odpadami.

Ryzyka przedsiębiorców w związku z epidemią

„Stabilnie prowadzona zbiórka odpadów w czasie potencjalnego zagrożenia epidemią staje się wyjątkowo ważnym zadaniem stojącym przed służbami komunalnymi”¹

Prawidłowa gospodarka odpadami jest jednym z kluczowych gwarantów zapewnienia bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego, a jakiegokolwiek zakłócenia w tym zakresie mogą mieć doniosłe skutki. Jednocześnie, przedsiębiorcy branżowi muszą się obecnie zmierzyć z wieloma wyzwaniem różnego rodzaju w związku z epidemią koronawirusa. Poniżej opisane zostały najważniejsze z nich, wraz z proponowanymi rozwiązaniami.

Ryzyko braków kadrowych i wstrzymania pracy zakładów

Absencja pracowników z powodu choroby, kwarantanny lub z uwagi na konieczność opieki nad dziećmi, może prowadzić do całkowitego wstrzymania pracy zakładu gospodarki odpadami.

Rozwiązania:

- **interwencyjny model zbierania odpadów** – wprowadzenie czasowych zmian zbiórek odpadów w zakresie godzin odbioru

¹ Stanowisko Koalicji ds. bezpieczeństwa pracowników służb komunalnych z dnia 18.03.2020 r.

śmieci i liczby pracowników na zmianie, pierwszeństwo zbiórki odpadów zmieszanych i bioodpadów przy jednoczesnym ograniczeniu odbioru odpadów selektywnych (m.in. szkło i papier), wielkogabarytowych, budowlanych i rozbiórkowych;

- **dwufrakcyjny model zbierania odpadów** – zbieranie śmieci zmieszanych i bio razem oraz plastiku i metalu razem;
- **praca zmianowa** – pozwala, w sytuacji wykrycia koronawirusa u pracownika którejkolwiek ze zmian i nakazu kwarantanny domowej u wszystkich osób mających kontakt z zarażonym, na wprowadzenie drugiej zmiany i utrzymanie ciągłości pracy zakładu oraz braku zakłóceń w odbiorze odpadów (należy jednak mieć na względzie, że może to wymagać pisemnej zgody gminy i zmian w umowach objętych ustawą Pzp²);
- **ograniczanie przebywania pracowników** w pomieszczeniach socjalnych, na korytarzach przed dyspozytornią, organizacja pracy zdalnej pracowników biurowych oraz biur obsługi klienta;
- **restrykcyjne zasady dotyczące odzieży roboczej** – właściwe przechowywanie brudnej odzieży, transport odzieży w szczelnie zamkniętych workach;
- **umożliwienie tymczasowego magazynowania odpadów**, jeżeli praca zakładu zostanie wstrzymana;

² Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1843).

Restrykcyjne przepisy

Przedsiębiorcy działający na rynku odpadów są zobligowani do dostosowania się do **rygorystycznych przepisów oraz decyzji administracyjnych**, które szczegółowo określają sposób ich funkcjonowania oraz nakładają na nich liczne ograniczenia. **Przepisy zakazują składowania zmieszanych odpadów komunalnych w stanie nieprzetworzonym** – grożą za to administracyjne kary pieniężne. Jednocześnie w obecnej sytuacji **pracownicy obawiają się ryzyka zakażenia**, a złamanie surowych norm może prowadzić do **wstrzymania działalności zakładów lub ich zamknięcia**, co mogłoby doprowadzić do intensyfikacji negatywnych skutków spowodowanych epidemią.

Wśród podmiotów branżowych pojawiają się postulaty zastosowania zasady „mniejszego zła” poprzez **tymczasowe poluzowanie procedur i rygorów środowiskowych** – wożenie śmieci na duże odległości związane z obecnymi umowami i decyzjami środowiskowymi, jest obecnie zagrożone z uwagi na zwiększone ryzyko epidemiczne – **należy więc ostrożnie rozważyć wyjątkowe i tymczasowe odejście od działań związanych ze zbiórką selektywną, redukcją wytwarzanych**

odpadów i rozwojem infrastruktury recyklingu, na rzecz najbardziej efektywnego i bezpiecznego funkcjonowania sektora odpadowego.

Rozwiązaniem mogą być zmiany w przepisach dotyczących dopuszczania odpadów do składowania na składowiskach – w szczególności:

- tymczasowe **uchylenie zakazu składowania odpadów** i odstąpienie od konieczności ich wcześniejszego sortowania;
- **utylicowanie odpadów w spalarniach** lub czasowe składowanie na specjalnie do tego wyznaczonych terenach;
- **spalanie/współspalanie zmieszanych odpadów komunalnych** (w tym frakcji wysokokalorycznej) w instalacjach do tego przystosowanych takich jak elektrociepłownie, ciepłownie, instalacje termicznego przekształcania odpadów;
- **odstąpienie za zgodą wojewody od wymogów określonych w decyzjach na zagospodarowanie odpadów**: umożliwienie przekazywania do składowania zmieszanych odpadów komunalnych (niezależnie od ich kaloryczności) oraz czasowe zamrożenie górnych limitów wytwarzanych śmieci;

Odpady z kwarantanny

Od momentu wzrostu osób objętych odosobnieniem z uwagi na ryzyko zakażenia koronawirusem, ogromne wątpliwości wśród uczestników rynku wzbudzała **kwestia statusu odpadów wytwarzanych w gospodarstwach domowych przez osoby objęte kwarantanną oraz w innych miejscach wyznaczonych do odbywania kwarantanny.**

Zgodnie z komunikatem Głównego Inspektoratu Sanitarnego z dnia 17 marca 2020 r. „**odpady powstające w związku z kwarantanną w ramach zapobiegania COVID-19 traktuje się jak odpady komunalne**” –

nie są więc zaliczane do medycznych odpadów o właściwościach zakaźnych.

Należy jednak mieć na uwadze, że **zastrzeżenia do stanowiska GIS-u** zgłaszają pracownicy przedsiębiorstw prywatnych i zakładów komunalnych, bowiem strach przed zakażeniem po styczności z odpadami, które mogą być potencjalnie źródłem zakażenia, a które trafiają do osób odbierających odpady i obsługujących instalacje przetwarzania jest coraz większy. **Może to prowadzić nawet do odmowy wykonywania pracy i zakłócania prac zakładów.**

Rozwiązanie:

- z uwagi na obawy pracowników i zwiększające się ryzyko zakażenia koronawirusem, zasadne wydaje się stworzenie **specjalnej procedury postępowania z odpadami komunalnymi** wytworzonymi w miejscu, w którym wystąpił koronawirus lub w którym mieszkała osoba zakażona.

Pakiet antykrzysowy – rozwiązania dla branży gospodarowania odpadami

Pierwsza ustawa dotycząca nadzwyczajnej sytuacji związanej z koronawirusem – ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (tzw. „Specustawa”)³ **nie zawierała rozwiązań dla branży odpadowej na czas sytuacji kryzysowej**, na wypadek gdyby doszło do braków kadrowych lub zakłóceń w technicznych możliwościach odbioru, transportu i przewozu odpadów. Nie wprowadzała też zmian w procedurach administracyjnych z zakresu gospodarki odpadami.

³ Dz.U. 2020 poz. 374

Projekt zmieniający Specustawę w wersji opublikowanej w dniu 21 marca 2020 r. częściowo odnosi się do postulatów przedsiębiorców branży odpadowej i odpowiada na ich potrzeby. Poniżej przedstawiono regulacje zawarte w projekcie, które dotyczą gospodarki odpadami:

Propozycja odroczenia obowiązków administracyjnych, które w czasach rozprzestrzeniania się COVID-19 mogłyby stanowić dla przedsiębiorców nadmierne obciążenie:

- **przesunięcie daty dopuszczalnego sporządzania dokumentów ewidencji odpadów w formie papierowej na okres do 31 grudnia 2020 r. (obecnie do 30 czerwca 2020 r.);**
- **przesunięcie daty obowiązku wprowadzenia dokumentów ewidencji odpadów sporządzonych w formie papierowej do rejestru BDO na okres do 31 stycznia 2021 r. (obecnie do 31 lipca 2020 r.);**

Propozycja zmian w zakresie spalania odpadów:

- **umożliwienie unieszkodliwienia odpadów medycznych o właściwościach zakaźnych powstających w związku z zagrożeniem epidemicznym w instalacjach nieposiadających stosownych decyzji administracyjnych, na wypadek braku możliwości przetworzenia tych odpadów w uprawnionych instalacjach (spalanie odpadów niebezpiecznych);**
- **umożliwienie w szczególnych przypadkach gospodarowania odpadami, w tym transportowania, przez podmioty, dla których nie zostały wydane decyzje administracyjne lub nie uzyskały wpisu do rejestru w tym zakresie;**
- **w razie potrzeby możliwość zastosowania powyższych rozwiązań również w odniesieniu do odpadów innych**

niż odpady medyczne o właściwościach zakaźnych, a powstających w związku z przeciwdziałaniem COVID-19;

W zakresie wskazanym powyżej wojewoda będzie wydawał polecenia w drodze decyzji administracyjnej, które będą podlegały natychmiastowemu wykonaniu, z chwilą ich doręczenia lub ogłoszenia, bez wymogu uzasadnienia.

- w przypadku **odpadów komunalnych**, dodatkowo wojewoda będzie mógł wydać **polecenie składowania i spalania odpadów bez jakichkolwiek lub określonych wstępnych procesów przetwarzania**, które są wymagane przed tymi procesami (jak wysegregowanie odpadów do odzysku, w tym recyklingu czy zmniejszenie odpadów przed składowaniem);
- **wojewoda będzie mógł w drodze zarządzenia zmienić lub wyłączyć zasady selektywnego zbierania odpadów**, określone w regulaminie utrzymania czystości i porządku w gminie oraz w przepisach wydanych na podstawie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminie - tj. zmniejszyć liczbę frakcji w zależności od potrzeb (np. do 3 albo wszystkie jako niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne);
- **możliwość zawieszenia wszczętych i niezakończonych postępowań w sprawie wydania zezwolenia na przetwarzanie odpadów** dla instalacji przeznaczonej do termicznego przekształcania odpadów komunalnych oraz odpadów pochodzących z odpadów komunalnych, nieoddanej do eksploatacji;

Polecenie wojewody powinno określać podmiot lub podmioty zobowiązane do gospodarowania odpadami, a także miejsce, dopuszczoną metodę i warunki unieszkodliwiania (także transportu i magazynowania odpadów przed ich przetworzeniem), obowiązek

prowadzenia ilościowej i jakościowej ewidencji odpadów w postaci papierowej, o ile nie ma możliwości prowadzenia tej ewidencji za pośrednictwem Bazy Danych Odpadowych oraz okres obowiązywania polecenia.

Proponowane regulacje powinny jednak zostać uszczegółowione w toku procesu legislacyjnego - na obecnym etapie mogą bowiem wzbudzać uzasadnione wątpliwości z uwagi na ich miejscami mało precyzyjny charakter, w szczególności:

- **arbitralny charakter decyzji wojewody** i niedookreślenie, na czyj wniosek i w jakim trybie miałyby być podejmowana;
- **brak precyzyjnego wskazania właściwości wojewody**, w zakresie wskazywania instalacji;
- braku wskazania, **kto poniesie koszty zwiększonej ilości odpadów trafiających na składowiska** wobec obowiązującej tzw. opłaty marszałkowskiej (opłaty za każdą tonę odpadów złożonych na składowisko);
- **zastosowanie niedoprecyzowanego pojęcia „odpadów wytwarzanych w związku z przeciwdziałaniem COVID-19 innych niż odpady medyczne o właściwościach zakaźnych”** - nie przesądza jednoznacznie o ich przypisaniu do kategorii odpadów medycznych lub komunalnych i prowadzi do wątpliwości co do stosowanych procedur oraz środków ochronnych, a jednocześnie może być wykorzystywane do pozbywania się kłopotliwych śmieci, gromadzonych przez przedsiębiorców w innych niż związane z koronawirusem okolicznościach;
- braku rozwiązań dotyczących **możliwych zakłóceń w funkcjonowaniu zakładów** - np. na wzór regulacji wprowadzonych w zakresie infrastruktury krytycznej;

Sytuacja kryzysowa wywołana koronawirusem odciska piętno na całej branży gospodarowania odpadami i stawia przed nią szczególne wyzwania. Aby zagwarantować bezpieczeństwo sanitarne, odpowiednia mobilizacja jest niezbędna także po stronie przedsiębiorców – jednak by mogli w sposób bezpieczny i niezakłócony wykonywać swoje zadania, niezbędne są określone, czasowe zmiany legislacyjne, proceduralne oraz praktyczne, których przebieg będzie na bieżąco śledzony przez ekspertów Kancelarii.

W związku z nadzwyczajną sytuacją pozostajemy do Państwa dyspozycji telefonicznie oraz mailowo i zachęamy do kontaktu.

Małgorzata Woźniak

aplikantka adwokacka

Brysiewicz i Wspólnicy sp.k.

Tel. +48 794 909 800

E-mail: malgorzata.wozniak@biw.legal